

USA:n laatujournalismin kriisi ja sen heijastevaikutukset Suomeen

The New York Times kertoi toukokuussa 2003 etusivun pääuutisessa, että yksi lehden toimittajista oli sepitellyt vääriä tietoja ja keksinyt olemattomia lähteitä useisiin lehden kotimaanosaston juttuihin vuosien aikana. Toimittaja, vastaava päätoimittaja ja toimituspäällikkö saivat potkut. Journalistinen itsekritiikki oli noussut ensimmäistä kertaa näin näyttävästi kansainvälisen median puheenaiheeksi.

Jatkoa seurasi. Toukokuussa ja lokakuussa 2004 NY Times julkaisi taas pitkiä artikkeleita, joissa lehti kertoi epäonnistuneensa Irakin sotaa edeltäneessä journalismissaan. Lehti tunnusti, että etusivun uutisjutuissa oli kerrottu totena tietoja, jotka myöhemmin osoittautuivat vääriksi. Lehdessä oli käytetty juttujen tietolähteinä usein nimettömiä henkilöitä, joista ainakin yhtä on jälkeinpäin julkisuudessa epäilty huijariksi ja jopa Iranin salaisen poliisin avustajaksi. Itsekritiikin kypsyttelyyn tarvittiin yli vuosi.¹

Myös The Washington Post kertoi elokuussa 2004, että se oli epäonnistunut Irakin sotaa edeltävässä uutisoinnissaan 2003. Lehden itsekritiikki meni NY Timesia syvemmälle. WP:n vakituisen mediakriitikon Howard Kurtzin pitkä ja yksityiskohtainen selvitys julkaistiin etusivun juttuna elokuun alussa 2004. Kurz teki jutun omasta aloitteestaan ja käytti lähteenään pariakymmentä toimituksen jäsenen haastattelua. Jutun mukaan WP seurasi liikaa Bushin hallinnon toimia ja antoi selvästi liian vähän tilaa kriittisille äänille ennen sotatoimien alkua. Elokuusta 2002 maaliskuuhun 2003 WP julkaisi etusivulla yhteensä 140 juttua, jotka noudattivat täysin Yhdysvaltain hallituksen Irak-retoriikkaa. Muutamit hallinnolle kriittiset jutut eivät päässeet etusivulle, vaan ne kätettiin pienellä lehden sisäsivuilla.²

Laatujournalismin kriisi on näkynyt Yhdysvalloissa myös tv:n uutiskanavilla. Viimeksi syyskuussa 2004 arvostettu valtakunnallinen CBS News skuuppasi ”uusien tietojen” presidentti George W. Bushin sotilaspalveluksesta. CBS kertoi saaneensa haltuunsa muistioita, jotka kiistatta todistivat Bush nuoremman

saaneen erityiskohtelua Vietnamin-sodan aikana. Muistiot osoittautuivat kriittisessä tarkastelussa väärennetyiksi ja CBS, kuten muutamat muutkin joukkoviestimet, joutuvat pyytämään pari viikkoa myöhemmin nöyrästi anteeksi väärää uutisointiaan. Uutisen paikkansapitävyyttä ja muistioiden aitoutta epäiltiin ensimmäiseksi muutamissa internetin web logeissa.³

NY Timesia on pidetty toisesta maailmansodasta lähtien maailman arvovaltaisimpana sanomalehtenä, ja Washington Post nousi maailmanmaineeseen 1970-luvun alun Watergate-paljastuksillaan. Myös CBS:n journalistinen maine on peräisin usean kymmenen vuoden takaa. Esimerkiksi sen uutisankkuria Walter Cronkitea pidettiin Vietnamin sodasta lähtien pitkään Yhdysvaltain luotettavimpana uutishenkilönä. Miksi arvovaltaisten amerikkalaisten joukkoviestinten toimituksellinen laadunvarmistus on viime vuosina alkanut pettää?

Väitän, että kyse on ennen kaikkea ongelmavyyhdistä, jossa olennaisinta näyttäisi olevan, että talous ja politiikka ovat Yhdysvalloissa ottaneet niskalengin journalismista ja tylsistytäneen sen perinteisen kärjen, kriittisyyden. Toki myös poikkeuksia löytyy.

Lehdistö on jäänyt alakynteen

Syyskuun yhdenentoista terrori-iskujen jälkeen republikaaninen hallinto on lujittanut poliittista otettaan Yhdysvalloissa. New Yorkin Columbian yliopiston journalistiikan professorin Jay Rosenin mielestä tämä on näkynyt myös joukkoviestinten roolin heikentymisenä yhteiskunnassa. Näin hän kirjoitti Pressthink-weblogissaan heti marraskuun 2004 presidentinvaalien jälkeen, kun oli varmistunut, että George W. Bush jatkaa vielä toisen presidenttikauden:

Bush-maailmassa kaikki on toisin. Neljättä valtiomahtia ei ole; se on väärä teoria, Bushin tiimi sanoo. Lehdistö ei ole vahtikoira tai yleisön edustaja, vaan yksi omaa etua ajavista intressiryhmistä. (...) Lehdistö on heikko, ja sen aika on melkein ohi, hallinnon näkökulmasta. Hallinnon ei ole mitään tarvetta olla koko ajan tekemisissä toimittajien kanssa. Toimittajilta voidaan estää pääsy ilman rangaistusta. Mediaa vastaan voidaan hyökätä herkeämättä syyttämällä sidoksista, niin kuin Bushin kannattajat ovat tehneet. (...) Bushin joukot ovat kokonaan muuttaneet journalistisen pelin luonnetta tietäen, että journalistit vain hyvin epätoivokaisesti vastaavat syytöksiin. Esimerkiksi, vetäytyvätkö journalistit koskaan Irakista protestiksi Bushin Valkoiselle talolle? Eivät koskaan, ja siksi lehdistö näyttää niin heikolta.⁴

Howard Kurz kritisoi Washington Postissa sitä, että lehti pyrki Irakin-uutisoinnissaan minimoimaan hallinnolle kriittisten vaihtoehtoisten lähteiden käyttämistä. Syynä oli Kurzin arvion mukaan lehden päätoimittajien ja toimituspäälliköiden tietoisesti valitsema toimituspolitiikka. Esimerkiksi yksi kriittinen juttu hylättiin vain sillä perusteella, että monet jutussa käytetyistä sotilaslähteistä olivat jo eläkkeellä. Yksi kriittisiä juttuja tehnyt toimittaja oli kokenut Walter Pincus. Hän keräsi pitkään aineistoa juttuun, jossa päädyttiin lopulta epäilemään Saddam Husseinin joukkotuhoaseiden olemassaoloa. Toimituksen johto kielsi jutun julkaisemisen, mutta lehden tähtitoimittaja, tutkiva journalisti ja Watergate-skandaalin paljastaja, Bob Woodward, auttoi myymään jutun esimiehille. Juttu julkaistiin ennen Irakin sodan alkua, mutta vain sisäsvulle piilotettuna.⁵

Nettilehti Slaten mediakriitikon Jack Shaferin mielestä laatusanomalehtien itsekritiikin hyvänä puolena on, että ne auttavat lukijoita arkipäiväistämään sanomalehtiä.⁶ Mutta näyttää siltä, että lukijat ovat tehneet eri puolilla maailmaa näin jo pidempään. Maailman sanomalehtien levikit ovat nimittäin laskeneet jo vuosikymmeniä. Esimerkiksi ranskalaisen uutistoimiston AFP:n mukaan vuonna 2003 maailman 208 maasta ainoastaan 35:ssä kokonaislevikit kasvoivat. Merkittävä poikkeus oli vain se, että ilmaiseksi jaettujen sanomalehtien määrät kasvoivat 2003 yhteensä 16 prosenttia.⁷ Kustantajat eri puolilla maailmaa ovat parin viime vuoden aikana ryhtyneet käymään torjuntataistelua muun muassa ruotsalaista Metroa vastaan ja perustaneet kilpaa ilmaisjakelulehtiä.

Luottamus on laskenut yleisesti

Yleisön medialuottamuksen heikkeneminen on todettu useissa tutkimuksissa eri puolilla maailmaa. Esimerkiksi Project for Excellence in Journalism -yksikön tutkimuksen⁸ mukaan yleisön luottamus journalismiin oli laskenut Yhdysvalloissa koko ajan vuosina 1985–2002. Kun 1982 noin 72 prosenttia oli sitä mieltä, että uutisorganisaatiot ovat erittäin ammattitaitoisia, vastaava luku oli 2002 pudonnut 49 prosenttiin. Luottamuksen väheneminen koskee niin sanomalehtiä kuin tv:n valtakunnallisia uutislähetysyksiäkin. Ainoana merkittävänä poikkeuksena on ollut The Wall Street Journal -lehti, jonka luottamus oli tutkimuksen mukaan noussut. WSJ on yksi harvoista amerikkalaisista joukkoviestimistä, joka on esimerkiksi laajentanut ulkomaankirjeenvaihtajien verkostoaan.

Maineen menetyksiä on ollut ennenkin, eikä kyse ole mistään kokonaan uudesta ilmiöstä. Esimerkiksi LA Timesin journalistinen maine romahti 1999

yhden erikoisliitteen mainosrahasotkujen takia. Lehti oli jakanut puoliksi mainostulot teemaliitteen kohteen, vastavalmistuneen urheilukeskuksen Staples Centerin kanssa. Vuonna 2000 lehti myytiin Tribune-yhtiölle, ja sen toimituspäälliköksi kutsuttiin John S. Carroll Baltimore Sunista. Los Angeles Times on viime vuosina saanut roppakaupalla takaisin mainettaan. Lehti sai esimerkiksi 2003–2004 yhteensä kahdeksan Pulitzer-palkintoa.

Mutta jo kymmenen päivää Pulitzer-juhlista LA Timesin päätoimittajalle kerrottiin, että lehden budjettia pitäisi leikata. Näyttää siltä, että lehden talousjohdossa oli ajateltu, että nyt kun maine oli näyttävästi palautettu, voitaisiin taas palata normaaliin lehdenteon päiväjärjestykseen ja tehostaa tuotantoa. Talousjohto perusteli työvoiman vähennystä mainostulojen laskulla. Myös NY Timesin haastattelema analyttikko John Janedis Banc of America Securtitiestä kertoi lehdenteon nykyisistä rajoista: ”Vaikka journalismi toki on tärkeää, päivän päätteeksi sijoittajat välittävät enemmän myytyjen lehtien määristä ja mainosmäärien kasvusta kuin Pulitzer-palkinnoista”.⁹ Talousmantran hokeminen ei tiedä koskaan hyvää laatujournalismille.

Maailman sanomalehtien vuosikymmeniä jatkunut levikin lasku on pakottanut ne etsimään uusia keinoja lukijakuntansa säilyttämiksi. Valitettavan harvoin kyse on ollut journalistisen laadun lisäämisestä. Maailman kilpailluimmat lehtimarkkinat Britanniassa ovat usein olleet suunnannäyttäjiä. Syksyllä 2003 Independent perusti broadsheet lehtensä rinnalle myös tabloid-kokoisen (lehdet itse haluavat lanseerata mieluummin kompakti-nimitystä) version, ja menestys seurasi nopeasti. Kesällä 2004 lehden johto arvioi, että levikki oli kasvanut 40 prosenttia. Etenkin naisten, nuorten ja johtotehtävissä olevien lukijoiden määrät kasvoivat. Toimituspäällikkö Simon Kelnerin mukaan ”tämä on ollut lehtihistorian menestyksekkäin myynninedistämishanke”¹⁰.

Kelnerin mielestä tabloid ei ole aivan paras koko sanomalehdelle. Hän olisi mieluummin halunnut lehdestään hieman suuremman, keskikokoiseksi eurooppalaiseksi kutsutun version, jota käyttävät muun muassa ranskalainen *Le Monde* ja saksalainen *Berliner Zeitung*. Independent joutui tyytymään tabloid-kokoon, koska maasta ei löytynyt riittävästi sopivaa painokapasiteettia eikä Belgiassa painamisestakaan tullut loppujen lopuksi mitään. The Guardian lehti ilmoitti heinäkuussa 2004 siirtyvänsä Berliner-kokoon vuoden 2006 aikana. Guardianin johdon mukaan lehden journalismi olisi muuttunut liikaa, jos se olisi siirtynyt pienempään tabloidiin. Lehden koon muuttamiseen aiotaan budjetoita 50 miljoonaa puntaa.

Nimettömyydestä passikuviin

Entä jos tarkasteluajanjaksoa pidentää hieman? Onko yhdysvaltalaisen journalismin sisällöissä tapahtunut parinkymmenen vuoden aikana olennaisia muutoksia? Uusia aiheita ainakin on päässyt median agendalle, kuten aids, Kiina ja al-Qaida.

Voisi kuitenkin väittää, että suurin muutos on tapahtunut journalistien näkyvyyden lisääntymisessä ja yksilöllisyyden korostamisessa. Ennen 1980-lukua sanomalehtien toimittajat tekivät juttujaan yleensä nimettöminä, juttuja ei ollut millään tavoin signeerattu, paitsi poikkeustapauksissa, esimerkiksi jos kyseessä oli ulkomaankirjeenvaihtaja, päällikkötason toimittaja tai tunnettu kolumnisti.

Myös Suomessa sanomalehtien kotimaan uutisia alettiin yleisesti signeerata vasta 1980-luvulla. Nykyään yleisiä ovat myös juttujen yhteydessä julkaistavat toimittajien kiiltokuvamaiset passikuvat.

Merkillisenä poikkeuksena on yhä brittiläinen *The Economist*. Lehti selittää verkkosivuillaan ”outoa käytöstään” seuraavasti:

Monet kädet tekevät *The Economistia*, mutta sen ääni on kollektiivinen. Pääkirjoituksistakin keskustellaan ja usein riidellään viikoittaisissa toimituskokouksissa. Toimittajat tekevät usein yhteistyötä ja joitakin artikkeleita editoidaan rankasti. Mutta tärkein syy juttujen nimettömyyteen on se, että *tärkeintä ei ole se kuka jutut kirjoittaa, vaan mitä kirjoitetaan* (kursivointi Turo Uskalin). Kuten Geoffrey Crowther, lehden päätoimittaja 1938–1956, asian ilmaisi: nimettömyys ”ei tee toimittajasta mestaria, vaan ’itseään tärkeämmän’ palvelijan. Sitä voi kutsua vaikkapa esisien työn kunnioittamiseksi, mutta joka tapauksessa se antaa lehdelle hämmästyttävää ajatuksellista voimaa ja tärkeän periaatteen”.¹¹

Toimittajien näkyvyyden lisääntyminen sanomalehdissä on tietysti ollut vastaus tv:n aloittamaan käytäntöön. Tv-uutisjournalismissahan toimittajien ja uutisankkureiden naamat ovat olleet näkyvissä 1960-luvusta lähtien. Samalla syntyivät ensimmäiset tähtitoimittajat sekä Suomessa että ulkomailla.

Tähtitoimittajuuden rakentaminen ei kuitenkaan ole helppoa, ja siinä piilee selvästikin myös vaaroja. Otetaan yksi esimerkki. *USA Today* -sanomalehti perustettiin 1982, ja sen innovaatioina olivat kilpailijoita pienempi sivukoko, nelivärisyys, havainnolliset graafiset kuvat ja lyhyet jutut. *USA Today* oli ensimmäinen selvästi tv:n ilmaisusta vaikutuksia ottanut sanomalehti, ja se sai

nopeasti miljoonan kappaleen kansallisen levikin Yhdysvalloissa, jossa suurimmatkin sanomalehdet yleensä olivat olleet paikallisia. Nykyään levikki on jo yli kaksi miljoonaa.

USA Todayn journalistinen johto halusi 1990-luvulla kehittää lehteä enemmän laatulehden suuntaan. Sillä ei ollut omia vakituisia kirjeenvaihtajia ennen kuin 1990-luvun puolivälissä. USA Today turvautui aluksi ulkomaantoimittajiensa reportaasimatkoihin ja uutistoimistojuttuihin. Laatusanomalehdeksi kappalevan USA Todayn maine koki kovan kolauksen, kun paljastui, että lehden tähtitoimittajaksi kohonnut ulkomaantoimittaja Jack Kelley oli muun muassa sepittänyt kohujuttujaan ja käyttänyt myös aineistonaan muualla julkaistuja tietoja ilman asiallisia lähdemerkintöjä. Kelley joutui vuoden 2004 alussa eroamaan lehden palveluksesta. Hän oli kiertänyt maailman kriisipesäkkeitä 21 vuoden ajan.

Lehden ulkopuolisen tutkijaryhmän mukaan Kelley oli keksinyt merkittävän osan ainakin 20 reportaasistaan ja lainannut aineistoa ainakin yli sadassa tapauksessa. Kelleyn tehtävänä oli yksinään kilpailla merkittävien yhdysvaltalaisen lehtien, kuten The New York Timesin ja the Los Angeles Timesin kirjeenvaihtaja-armeijoiden kanssa. Kelley teki reportaasimatkoja ainakin Kuubaan, Venäjälle, Haitiin ja Lähi-itään. Ainakin 12 artikkelissaan Kelley kertoi nähneensä omin silmin, kun ihminen kuoli. Kelleyn huijausten mittasuhteiden paljastuttua USA Todayn kaksi johtavaa toimittajaa ilmoitti irtisanoutuvansa ja lehti ilmoitti lisäävänsä ulkomaantoimituksensa resursseja. New York Timesin arvion mukaan USA Todayn ilmoitus lisäresursseista ei välttämättä merkitse kovinkaan paljon. USA Today on Gannettin lippulaiva, ja Gannett puolestaan on pitkään kehunut sanomalehtikustantajien parhailla katteilla.¹²

Kilpailun kiristymisen kiristyy

Kilpailulla on luonnollisesti myös aina ollut vaikutusta median sisältöihin. Laatulehtien lähdekäytännön keventyminen, uudenlaiset nopeusvaatimukset sekä vaikeiden ja monimutkaisten juttujen karsastaminen toimituksen johtoportaassa, kertovat kaikki lisääntyneestä kilpailusta ja ennen kaikkea tv:n sekä internetin luomista paineista.

Laatusanomalehdet eivät ole enää moniin vuosiin kyenneet luomaan median päiväjärjestystä. Kun suuret tv-yhtiöt rummuttavat ilta illan jälkeen näyttävien kuvajutuun mustavalkoista maailmantotuuttaan, voi yksittäisen sanomalehden olla vaikeaa kulkea omaa tietään ja kyseenalaistaa vallitsevia tulkintoja, oli ky-

seessä sitten The New York Times, The Washington Post tai Helsingin Sanomat. Juuri niin niiden kuitenkin pitäisi tehdä, ja se on ollut esimerkiksi yksi Irakin-sodan epäonnistuneen uutisoinnin opetuksista.

HS:n ulkomaantoimittajan Susanna Niinivaaran pro gradu -työn mukaan suomalaisen laatujournalismin kohtalonyhteys angloamerikkalaisiin joukkoviestimiin oli selvästi näkyvissä ennen Irakin-sotaa.

Tilanteen analysoinnissa olleet ongelmat ja harhaan menneet arviot kertovat mielestäni hyvin siitä, miten riippuvainen ulkomaantoimitus on niin sanotusta kansainvälisestä yleisestä mielipiteestä eli uutistoimistojen ja luotettavina pidettyjen laadukkaiden angloamerikkalaisten medioiden tiedoista. Jos siellä tehdään virhearviointi, on melko todennäköistä, että niin tapahtuu myös Helsingin Sanomissa. Tämän vuoksi näihin virheisiin ulkomaantoimituksen saattaa olla helppo suhtautua hieman vähätellen. Ne eivät tunnu niin omilta virheiltiltä, koska tiedot tulivat eräällä tavalla kontrolloimattomalta – mutta luotettavalta – lähteeltä.¹³

Valitettavasti journalismin lähihistoria alkaa jo olla täynnä näitä surullisia tapauksia, joissa valtamedia on unohtanut kriittisen asenteensa ja monia laatu-journalismin periaatteita.

Sanomalehteen mahtuu aina huomattavasti paljon enemmän tietoa, tulkintoja ja näkökulmia kuin tv:n uutislähetyksiin. Juuri tässä älyllisyydessä piilee sanomalehtien vahvuus. Myös itsekritiikki vaatii älyä, mutta myös nöyryyttä, jota valtamediassa on perinteisesti näkynyt vain pilkahduksin. Ehkä tämä institutionaalisen suvereenisuuden harha on osaltaan vähentänyt uutismedian luotettavuutta yleisön silmissä. Yleisesti jo tiedetään, ettei tietoihin ole luottamista. Pienet nimivirheet oikaistaan, mutta suurista kömmähdyksistä vaiaetaan. Toivoa sopii, että sekä ulkomaisessa että suomalaisessa sanomalehdistössä Irakin-sodan jälkeen orastanut itsekriittinen ote antaa toimituksille uusia eväitä entistä parempaan journalismiin ja yleisösuhteeseen.

Kriittistä tietoa Euroopasta ja Jon Stewardilta

Kun yhdysvaltalaiset ovat syyskuun yhdennentoista jälkeen etsineet tietoa maailmasta, yllättävän monet ovat klikkautuneet brittiläisen vasemmistolehden Guardianin verkkosivuille. Tammikuussa 2004 peräti 39 prosenttia brittiverkkolehden lukijoista oli amerikkalaisia. Guardian Unlimitedilla on omistuksesaan yhteensä 16 verkkosivustoa, joiden yhteenlaskettu kävijämäärä oli virallinen

ABC-levikintarkastusyhtiön mukaan 7,5 miljoonaa. Maaliskuussa 2004 lehti ilmoittikin, että sen tavoitteena on nousta maailmanlaajuiseksi journalistiseksi tuotteeksi.¹⁴ Lehti julisti toiveikkaasti jo syksyllä 2004 olevansa maailman paras sanomalehti webissä. Ehkä näin ei kuitenkaan ainakaan ihan vielä ole. Esimerkiksi The New York Timesin verkkoanti on varsin kattava.

Guardianin menestys on perustunut kriittiseen journalistiseen otteeseen, kattavaan ulkomaan uutisointiin ja myös erikoistumiseen. Esimerkiksi sen mediasivustoja pidetään yleisesti maailman parhaina. Kiinnostavasti Guardian, toisin kuin suurin osa maailman media-yhtiöistä, ei ole pörssiyhtiö, vaan säätiön (Scott Trustin) omistuksessa.

Myös muut brittiläiset lehdet ovat Guardianin menestyksen vanavedessä ilmoittaneet etsivänsä entistä aktiivisemmin ulkomaisia lukijoita. Esimerkiksi Lontoon The Times kertoi lokakuussa 2004 aikeistaan avata lisää verkkojulkaisunsa sisältöjä ilmaiseksi ulkomaisille lukijoille, kuten Yhdysvaltain presidentin vaaleihin liittyviä juttuja.¹⁵

Brittilehtien lisäksi amerikkalaiset ovat valtavirtamedialuottamuspulassaan turvautuneet satiirisiin uutisohjelmiin, etenkin The Daily Show with Jon Stewardiin¹⁶. Ilmiö on tuttu autoritaaristen ja totalitaaristen maiden historiasta, joissa sananvapauden tukahduttaminen on perinteisesti kanavoinut yhteiskuntakriittikkä satiiriseen taiteeseen, etenkin metaforistiseen runouteen.

STT ja HS: lähdekritiikkiä tiukennettava

Mitä tämä kaikki merkitsee suomalaisen journalismin kannalta? Tein pienen sähköpostikyselyn kuudelle kotimaisen median ulkomaantoimituksen esimiehelle marraskuun loppupuolella 2004. Kolme vastasi seuraaviin kysymyksiin.

- 1) Onko yhdysvaltalaisen laatumedian journalismi mielestänne muuttunut syyskuun yhdennentoista terroristi-iskujen jälkeen? Jos kyllä, niin miten?
- 2) Onko yhdysvaltalaisten laatulehtien, kuten The New York Timesin ja The Washington Postin, journalistinen itsekritiikki (esimerkiksi Irakin sotaa edeltävän uutisoinnin puutteet) vaikuttanut suomalaisen median ulkomaan uutisoinnin lähdekäytäntöihin? Jos kyllä, niin miten?

Sähköpostihaastattelujen perusteella voi tulkita, että yhdysvaltalaisen laatujournalismin kriisi on vaikuttanut eniten STT:n ulkomaanosaston uutistyöhön ja

vähiten MTV3:n uutisointiin. Helsingin Sanomien ulkomaanosaston esimiehen arvion mukaan lähdekritiikin merkitys on korostunut.

Uutispäällikkö Tero Kekki (MTV3:n uutiset):

- 1) Yhdysvaltalaiset mediat heijastavat tietenkin kansankunnan tunteja, joten kyllä muutosta on tapahtunut terrori-iskun jälkeen. Kansallisuusaate on voimistunut, kansalliset turvallisuusintressit heijastuvat journalismissa.
- 2) Eipä juuri.

Ulkomaantoimituksen esimies Meiju Malmberg (STT):

- 1) On muuttunut, niinkin paljon, että joskus kävi mielessä, pitäisikö lainkaan puhua laatumediasta. Ovat ehkä nyt palaamassa laadukkaampaan kirjoitteluun jouduttuaan ruoskimaan itseään ja pyytelemään anteeksi, mutta kyllä terrorismi- ja Irak-uutisointi oli aika ajoin kovin kritiikitöntä ja oman maan propagandan leimaamaa. Maailmaa katsottiin tasan yhdestä näkökulmasta, eikä syitä terrorismin leviämiseen etsitty. Tuo kasvoton terroristimassa oli vain yhtä samaa pahan akselia, eivätkä amerikkalaisviestimet juuri vaivautuneet ruotimaan terrorismin syitä.
- 2) On vaikuttanut. Lähteitä vertaillaan ja uusia lähteitä etsitään ennistä kiivaammin. Helposti tuodaan heti esiin, että näin kertoo New York Times sen sijaan, että tehtäisiin toisin päin eli kerrottaisiin, että asia on näin ja sitten vasta, että lähteenä on New York Times. STT tekee yhä useammin niin, että toimittaja vertaa lähteitä laajasti ja ajan kanssa ja tekee sitten omalla nimellään jutun.

Ulkomaantoimituksen esimies Kari Huhta (Helsingin Sanomat):

1. Yhdysvaltain laatumedia on laatumedia myös 9/11:n jälkeen. Hyökkäykset vaikuttivat uutisointiin pitkällä välillä kautta maailman ja tietenkin eniten Yhdysvalloissa. Yhdysvaltalaiset katsoivat, että hyökkäys kohdistui koko heidän järjestelmäänsä ja elämänmuotoaan vastaan ja se heijastui lehtiin. Samalla "laatumediat" (on hieman epäselvää, missä raja kulkee varsinkin sähköisellä puolella) omistivat aiempaa vähemmän kiinnostusta aiheille, joilla ei

enää ollut entisen kaltaista merkitystä Yhdysvaltain hallitukselle (esim. Kiinan ihmisoikeudet, Tshetshenian sota, Keski-Aasian diktatuurit). Asetelma kostautui pahiten Irakin sodan valmisteluissa, joista välittyi puutteellinen kuva kun mediat jatkoivat 9.11. alkanutta pidättyväisyyttään hallituksen toiminnan kritiikissä. Olisi mielenkiintoista tietää, kummat lopulta kuitenkin myötälivätkö kotiyhteisöön eniten ja kummat esittivät monipuolisimman kuvan tapahtumista, Yhdysvaltain lehdet vai vaikkapa Britannian ja Ranskan lehdet.

2. Jos tarkoitat niiden käyttämistä lähteinä niin ei. Jos tarkoitat lähdekritiikkiä ylipäätään niin kai se oli hyvä muistutus sen merkityksestä. On hyvä muistaa, että vapaustaistelijan tiedot eivät välttämättä ole sen todenperäisempiä kuin diktaattorin, ja että tiedustelupalvelujen tiedon laatu on altista poliittisille tarkoituksiperille ja on yliarvostettua.

FT Turo Uskali tutkii ulkomaan uutisointia
Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitoksella

Viitteet

- 1 EJC Media News Digest. 4.10.2004. *'The NY Times' doesn't spare itself in war criticism*. Kivinen, Olli. 17.8.2004. Helsingin Sanomat. *Konna vai mestarivakoilija?*, A4. Kaikkia Ahmad Chalabiin liittyviä tietoja tuskin koskaan kerrotaan julkisuuteen. Chalabi oli monin tavoin käyttökelpoinen Yhdysvaltain poliittiselle johdolle Irakin sotaan asti. Sen jälkeen häntä ei enää tarvittu, ja itse asiassa hänestä ja hänen tiedoistaan saattoi tulla jo uhka presidentinvaaleihin valmistautuville republikaaneille. Voi olla, että monet uudet Chalabia mustamaalaavat tiedot ovat tarkkaan mietittyä disinformaatiota, joita esimerkiksi ulkomaantoimittajien on täysin mahdotonta todistaa nopeasti oikeiksi tai vääriksi. Taas kerran media joutuu vain kuuliaisesti toistamaan viranomaisten versioita ja tulkintoja.
- 2 Kurtz, Howard. 12.8.2004. The Washington Post. *The Post on WMDs: An Inside Story. Prewar Articles Questioning Threat Often Didn't Make Front Page*, A1. Ks. myös Younge, Gary. 13.8.2004. The Guardian. *Washington Post apologises for underplaying WMD scepticism*: Strupp, Joe. 12.8.2004. Editor & Publisher online. *Kurtz Explains His Critique of "Wash.Post" Iraq Coverage*.
- 3 Dvorkin, Jeffrey A. NPR online. 24.9.2004. *How the Blogs saved CBS...NPR*. <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=3935590>, viitattu 5.11.2004.
- 4 Rosen, Jay. 3.11.2004. Pressthink. *Are We Headed for an Opposition Press?* <http://journalism.nyu.edu/pubzone/weblogs/pressthink/>, viitattu 5.11.2004.

- 5 Kurtz, Howard. 12.8.2004. The Washington Post. *The Post on WMDs: An Inside Story. Prewar Articles Questioning Threat Often Didn't Make Front Page*, A1. Ks. myös Younge, Gary. 13.8.2004. The Guardian. *Washington Post apologises for underplaying WMD scepticism*: Strupp, Joe. 12.8.2004. Editor & Publisher online. *Kurtz Explains His Critique of "Wash.Post" Iraq Coverage*.
- 6 Steinberg, Jacques. 13.8.2004. The New York Times. *Washington Post Rethinks Its Coverage of War Debate*.
- 7 Editor & Publisher Online. 1.6.2004. *Circulation Down, Worldwide*.
- 8 The State of the News Media 2004, An Annual Report on American Journalism. <http://www.stateofthenewsmedia.org/index.asp>, viitattu 5.11.2004.
- 9 Steinberg, Jacques. 14.6.2004. The New York Times. *After the Peaks of Journalism, Budget Realities*.
- 10 The Guardian. 26.7.2004. *"It's the most effective promotion in the history of newspapers"*. <http://media.guardian.co.uk/mediaguardian/story/0,7558,1268882,00.html>, viitattu 1.8.2004.
- 11 About. Us. http://www.economist.com/help/DisplayHelp.cfm?folder=663377#About_The_Economist, viitattu 22.10.2004.
- 12 Steinberg, Jacques. 24.4.2004. New York Times. *Panel Says Poor Standards Allowed Deception at USA Today*; Schmitt, Richard B. 23.4.2004. Los Angeles Times. *Second USA Today Editor Resigns Amid Scandal*.
- 13 Niinivaara, Susanna. 2004. Näkymättömät rintamat – Helsingin Sanomien ulkomaantoimitus ja Irakin sota. Haastattelututkimus. Tampereen yliopisto. (Painamaton), 59.
- 14 Kiss, Jemina. 31.3.2004. Dotjournalism. *Guardian lifts the lid on global readership*.
- 15 Kiss, Jemina. 14.10.2004. Dotjournalism. *Times tempts overseas readers*.
- 16 Ks. <http://www.comedycentral>